

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра германської філології

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Спеціальність 035 «Філологія»

Етапи роботи по формуванню умінь та навичок говоріння

Допущено до захисту «__» _____ 2020 р.

Зав. каф. германської філології _____ канд. філол. наук, проф. Кобякова
І. К.

Виконав:
студент групи ПР-64
Пятаченко Сергій Миколайович
Науковий керівник:
к. філол. наук.
Куліш Владислава Сергіївна

Суми 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ГОВОРІННІ.....	5
1.1 Особливості формування комунікативної компетентності в говорінні студентів	5
1.2 Психологічні особливості студентського віку	9
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ УМІНЬ І НАВИЧОК ГОВОРІННЯ.....	13
2.1 Засоби для формування комунікативної компетентності у говорінні....	13
2.2 Шляхи формування умінь і навичок говоріння	18
ВИСНОВКИ	22
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	24
ДОДАТКИ	28

ВСТУП

Сьогодні в освіті відбуваються значні зміни, і вони охоплюють практично всіх учасників педагогічного процесу. Викладач повинен знати які сторони особистості студента можуть вплинути на знання англійської мови. Як відомо, студент зазнає найбільших труднощів при іншомовному спілкуванні та коли сприймає мову на слух. Однак, усне спілкування, роль якого в даний час стала особливо значимою, неможливе без розуміння мови співрозмовника, оскільки в процесі мовної взаємодії кожен виступає як в ролі мовця, так і в ролі слухача.

Викладачі використовують в своїй роботі комунікативний метод, спрямований на розвиток комунікативної компетентності. Адже головна мета – навчити говорити іноземною мовою правильно і вільно. Тому необхідно відходити від традиційних методів навчання, а використовувати такі види вправ, як проекти, комунікативні ігри, театралізації, дискусії, тобто розвивати всі уміння та навички усного та писемного мовлення.

Багатогранність і різноманітність досліджень, які присвячені формуванню різних компетентностей, не вирішують питання формування комунікативної компетентності на заняттях з іноземної мови через відсутність достатньої усної практики говоріння кожного студента на занятті, можливості в створенні реальних ситуацій використання вивченого мовного матеріалу для вирішення конкретних завдань.

Тож, проблема формування умінь і навичок говоріння є **актуальною**.

Аналіз літератури засвідчив, що проблемою формування умінь і навичок говоріння займалися, як вітчизняні так і зарубіжні вчені, такі як: Бігич О. Б., Борецька Г. Е., Дичківська І. М., Ніколаєва С. Ю., Пехота О. М., Попіль І. Ф., Трубачова С., Шерстюк О. М., Breen M. P., Harmer J., Woodward T.

Метою цієї бакалаврської роботи є розробка методики формування умінь і навичок говоріння.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

1. Розглянути особливості формування комунікативної компетентності в говорінні студентів.

2. Описати психологічні особливості студентського віку.

3. Охарактеризувати засоби для формування комунікативної компетентності у говорінні.

4. Проаналізувати шляхи формування умінь і навичок говоріння.

Об'єктом дослідження є процес формування умінь та навичок говоріння.

Предмет дослідження є застосування методики формування умінь і навичок говоріння для навчання студентів іноземної мови.

Методи дослідження. У ході дослідження були використані такі методи: аналіз і узагальнення вітчизняної і зарубіжної наукової педагогічної, психологічної, лінгвістичної та методичної літератури; метод педагогічного спостереження та метод експериментального навчання студентів.

Теоретична значущість полягає у систематизації теоретичних передумов дослідження процесу формування умінь та навичок говоріння.

Практичне значення роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані в розробці лекційних та практичних курсів з англійської мови, методики викладання іноземних мов.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ГОВОРІННІ

1.1 Особливості формування комунікативної компетентності в говорінні студентів

В умовах сучасного динамічного розвитку суспільства конкурентоспроможність особистості на ринку праці визначається не тільки досвідом роботи або теоретичними знаннями в своїй предметній області, а й умінням правильно «подати себе» на всіх етапах роботи в компанії, здатністю орієнтуватися в різних ситуаціях спілкування, встановлювати і підтримувати необхідні контакти з колегами і діловими партнерами. Усе перераховане обумовлює актуальність дослідження комунікативної компетентності особистості як основного фактора, що визначає здатність до публічного виступу, дискусії, ведення переговорів, наради, презентації, вирішення виробничих конфліктів і т.д.

Тому в процесі підготовки фахівця в будь-якій професійній області виникає необхідність формування комунікативної компетентності як важливого особистісного фактора майбутнього професійного успіху. Професійний рівень володіння іноземною мовою залишається важливим визначальним соціальним фактором, який вимагає подальшого вдосконалення і розвитку системи навчання іноземної мови. Курс навчання іноземним мовам у вузах носить першорядний професійно-орієнтований характер – випускник вузу повинен досягти такого рівня володіння іноземною мовою, щоб потім стати фахівцем обраної профільної мовної спеціалізації [16, с. 83].

Таким чином, компетентнісний підхід в навчанні став одним з ключових в українській системі вищої освіти. Навчання іноземної мови в сучасній світовій освітній системі носить не скільки теоретичний характер оволодіння знаннями, вміннями і навичками, але стає інструментом практичного

вирішення і регулювання соціальних і професійних проблем і завдань [21, с. 32].

Освітній стандарт різко окреслює межі між вузівськими дисциплінами по таким категоріям як профільні, базові та загальноосвітні. Отримувани студентами знання з профільної категорії так само залежать від рівня і ступеня інтеграції іноземної мови в практичну професійну діяльність [6, с. 59].

Аналізуючи стандарти вищої освіти лінгвістичного напрямку можна прийти до висновку, що одним з провідних аспектів професійної підготовки бакалаврів є комунікативна компетенція. Студент повинен вірно і правильно здійснювати пошуки і бути здатним грамотно обробляти первинну інформацію, готувати реферати, повідомлення, і доповіді для виступів на наукових конференціях, розширюючи та збагачуючи свій соціально-лінгвістичний досвід, який є основою його майбутньої професійної діяльності [3, с. 62].

Зауважимо, що термін «компетенція» з'явився в освітній системі в силу того, що в трудовій сфері працівник оцінюється на відповідність певному ряду критеріїв, так званих «компетенцій», якими повинен володіти висококваліфікований співробітник. Поняття «мовна компетенція» вперше було введено Н. Хомським в рамках генеративної лінгвістики, де знання про мову як засіб комунікації ідеального, а не реального носія, протиставляється застосуванням мови в комунікативній практиці [10, с. 122].

У цей час базовим поняттям в теорії викладання іноземних мов є «комунікативна компетентність». У наукових словниках дається безліч тлумачень цього терміна, наприклад, «Словник методичних термінів і понять» визначає «комунікативну компетентність» як здатність вирішувати засобами іноземної мови актуальні для студентів завдання спілкування в побутовому, навчальному, виробничому та культурному житті; вміння студентами користуватися фактами мови і мовлення для реалізації цілей спілкування; здатність реалізовувати лінгвістичну компетенцію в різних умовах спілкування; студент володіє комунікативною компетентністю, якщо він в

умовах прямого або опосередкованого контакту успішно вирішує завдання взаєморозуміння і взаємодії з носіями мови, що вивчається відповідно до норм і традицій культури даної мови [16, с. 98].

У методиці викладання іноземних мов виділяють чотири основних типи комунікативної компетентності:

- компетентність в говорінні (лексична, граматична, вимовна);
- компетентність в письмі (лексична, граматична, орфографічна);
- компетентність в аудіюванні (розрізнення знаків, які звучать, граматична і лексична);
- компетентність в читанні (розрізнення графічних знаків, граматична і лексична) [7, с. 44].

Проаналізувавши перераховані вище компоненти і суть методичних понять, зазначимо, що для ефективного формування комунікативної компетентності належним чином повинні бути сформовані такі навички як уміння читати, писати, говорити іноземною мовою, сприймати і розуміти на слух іншомовну мову в актуальній ситуації мовлення для вирішення виникаючих комунікативних проблем і завдань соціального характеру.

Таким чином, для формування іншомовної комунікативної компетентності у студентів вузів необхідно розвивати і вдосконалювати процес навчання виходячи з таких положень [12, с. 65]:

- формувати усвідомлення значущості обраного професійного шляху, заохочувати прагнення студентів до збагачення і розширення розумового горизонту, спонукати до самовдосконалення в області лінгвістичних, культурологічних і соціальних знань;
- брати до уваги професійні запити та інтереси студентів, підтримуючи мотивацію вивчення іноземної мови як профільної дисципліни. Інтерес і зацікавленість вивчення мови один з найважливіших принципів навчання, тому студентам необхідно продемонструвати, як іноземна мова

може стати інструментом для отримання нової актуальної інформації не тільки в професійній сфері, але і в сфері побуту і розваг;

— моделювати і відтворювати такі комунікативні завдання, наближені до умов майбутньої професійної діяльності, які можуть стати стимулом використання важливої і значимої інформації іноземною мовою шляхом виконання навчальної та науково-дослідницької діяльності;

— продемонструвати конкретні приклади використання мови не тільки як засобу спілкування і вирішення конкретних комунікативних завдань, а й як показника конкурентоспроможності фахівця;

— використовувати актуальну іншомовну інформацію, що сприяє обговоренню подій, що розгортаються у світі, тобто студент повинен бути «інформаційно мобільним» щоб отримувати актуальну інформацію з першоджерел на іноземній мові;

— реалізовувати на практиці міжпредметну інтеграцію з іншими дисциплінами, показувати логічні зв'язки лінгвістики з явищами педагогіки, психології, історії, філософії, культурології, країнознавства і т. д;

— соціальні мережі мають величезний потенціал для спілкування іноземною мовою, і в різних групах і діалогах відбувається щоденний інформаційний потік на іноземній мові, що дозволяє студенту зануритися в сприятливу мовну атмосферу поза навчальним часом, що так є сильним стимулом для вдосконалення лінгвістичних знань.

— читання книг, перегляд фільмів і серіалів в оригіналі. Безсумнівно, ознайомлення з іншомовною літературою є невід'ємною частиною мовної підготовки лінгвістів, і крім навчальної та спеціальної художньої літератури, необхідно мотивувати студентів знайомитися з улюбленими зарубіжними авторами в оригіналі, так само, як і з фільмами і серіалами, які є частиною культури мови [22, с. 65].

Таким чином, формування професійної іншомовної комунікативної компетенції у студентів є основоположним для становлення і розвитку

майбутнього професійного лінгвіста, що дає ґрунт для конкурентоспроможності випускника.

1.2 Психологічні особливості студентського віку

Перехід від старшої школи до університету супроводжується суперечностями та порушенням звичних життєвих представлень.

Перш за все, зауважимо, що формування мотивації та ціннісних орієнтацій є невід'ємною частиною розвитку особистості людини. У перехідні, кризові періоди розвитку виникають нові мотиви, нові ціннісні орієнтації, нові потреби та інтереси, на їх основі також перебудовуються риси особистості, характерні для попереднього періоду. Таким чином, мотиви, притаманні цьому віку, виступають як особистісно-формуюча система і пов'язані з розвитком самосвідомості, усвідомлення позиції свого «Я» в системі соціальних відносин. Ціннісні орієнтації і мотиви є одними з найважливіших складових структури особистості, за ступенем сформованості яких можна судити про рівень сформованості особистості.

З точки зору психології розвитку, змінюються особливості внутрішнього світу та самосвідомості у студентському віці, розвиваються та відновлюються психічні процеси та риси особистості, змінюється емоційно-вольова структура життя [3, с. 68].

Юність – період життя після підліткового віку до повноліття (вікові обмеження умовні – від 15-16 до 21-25 років). Це період, коли людина може перейти від невпевненого, непослідовного хлопчика чи дівчинки, що претендує на доросле життя, до справжнього дорослого [2, с. 78].

Зауважимо, що юнак має проблему вибору життєвих цінностей. Він прагне сформувати внутрішню позицію стосовно себе та інших людей, а також до моральних цінностей.

Багато дослідників у галузі психології та педагогіки виявили той факт, що деякі студенти наполегливо та працелюбно опановують нові знання.

Труднощі, що виникають при цьому, лише додають їм енергії та бажання досягти поставлених цілей. Інші не працюють достатньо, а перешкоди різко знижують їхню активність.

Викладачі та психологи пояснюють це індивідуальними психологічними особливостями студентів. До таких особливостей належать інтелект (здатність до засвоєння нових знань), креативність (здатність самостійно розвивати нові знання), висока самооцінка тощо [19, с. 68].

Представимо, три типи студентів, які відрізняються за характером навчальної діяльності та відповідними моделями поведінки [11, с. 52].

У першого типу пізнавальні інтереси виходять за рамки знань, окреслених навчальною програмою та програмами дисциплін. Студенти активно працюють у всіх сферах життя університету і зосереджені на широкій спеціалізації та різнобічній професійній підготовці.

Для студентів другого типу, характерна чітка орієнтація на вузьку спеціалізацію. І тут пізнавальна діяльність виходить за рамки навчальної програми, але швидше не в ширину, а в глибину. Вся система діяльності обмежена рамками «близьких професійних інтересів».

У студентів третього типу пізнавальна діяльність суворо спрямована на оволодіння знаннями та вміннями лише в рамках навчальної програми. Цей тип проявляє мінімальний рівень активності та креативності.

В університет приходять різні люди з різними установками. У зв'язку з цим видається цікавим аналіз студентської молоді у зв'язку з обраною ними професією. Студентів можна поділити на три групи [3, с. 82].

Перша група – студенти, зосереджені на освіті як професії. Ця група включає найбільшу кількість студентів, для яких інтерес до майбутньої роботи, бажання реалізувати себе в ній є найважливішим. Тільки вони мають тенденцію продовжувати освіту. Усі інші фактори для них менш значущі.

Другу групу складають бізнес-орієнтовані студенти. Вони мають зовсім інше ставлення до освіти: освіта виступає інструментом (або можливим початковим етапом) для подальшої спроби створити власний бізнес, займатися

торгівлею тощо. Вони розуміють, що з часом ця сфера потребуватиме освіти, але до власних професій менш зацікавлені, ніж представники першої групи.

Третю групу складають студенти, яких, з одного боку, можна назвати «невизначеними», а з іншого – розчавленими різними проблемами особистого, повсякденного плану. На передньому плані у них і побутові, особисті, житлові, сімейні проблеми. Можна сказати, що це група тих, хто «йде з потоком». Вони не можуть вибрати власний шлях; для них освіта та професія не представляють інтересу, який характеризує інші групи. Можливо, самовизначення студентів у цій групі відбудеться пізніше, але поки що можна припустити, що до цієї групи включені люди, для яких процес самовизначення, вибір шляху та цілеспрямованості нехарактерний.

Під час навчання в університеті різні курси вирішують різні проблеми. На першому курсі виникають завдання залучення колишнього абітурієнта до студентських форм колективного життя: у першокурсника відсутній диференційований підхід до своїх ролей. Другий курс – це період найінтенсивнішої навчальної діяльності студентів. Всі форми навчання інтенсивно включаються в життя другокурсників. Студенти отримують загальну підготовку, формуються їхні широкі культурні та соціальні потреби. Процес адаптації до нового середовища в основному завершений. Третій курс – це початок спеціалізації, посилення інтересу до наукової роботи як відображення подальшого розвитку та поглиблення професійних інтересів студентів. Нагальна потреба в спеціалізації часто призводить до звуження сфери різноманітних інтересів особистості. Четвертий курс – перспектива раннього закінчення університету – формує чіткі практичні вказівки щодо майбутньої професії [14, с. 53]. Виникають нові цінності, які стають все більш актуальними, пов'язаними з матеріальним та сімейним статусом, місцем роботи тощо. Студенти поступово відходять від колективних форм життя університету.

Для пізнавальної діяльності студента велике значення має естетичний аспект, який надає цій діяльності певної спрямованості, сприяє розвитку

інтересів. Пізнавальна діяльність, цікавість та естетичне виховання нерозривно пов'язані. Естетичний зміст пізнавальної діяльності дещо послаблюється під тиском різних соціальних структур та інтересів [20, с. 64].

Ефективність пізнавальної діяльності можна забезпечити за допомогою певних педагогічних умов, під якими маємо на увазі взаємопов'язаний комплекс заходів у навчальному процесі, забезпечуючи досягнення студентами готовності до творчої взаємодії з інформацією.

Тож, зазначимо, що врахування психологічних особливостей студентів важливе для ефективного формування комунікативних умінь та навичок.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ УМІНЬ І НАВИЧОК ГОВОРІННЯ

2.1 Засоби для формування комунікативної компетентності у говорінні

Розширення міжнародного співробітництва та поглиблення міжнародних відносин робить іноземні мови необхідними в житті людини. Важко переоцінити соціокультурне значення іноземних мов, оскільки воно все більше стає механізмом взаєморозуміння між різними представниками світової спільноти у всіх сферах життя.

Сьогодні вчені зіткнулися з проблемою розвитку мультикультурної мовної особистості, важливістю вдосконалення процесу підготовки фахівців іноземних мов, що полягає у формуванні іншомовної комунікативної компетентності. Особливу увагу слід приділити мовленнєвій компетентності, адже якщо сформується відповідні навички та уміння, студент зможе набути вміння реалізовувати усне мовленнєве спілкування у життєво-важливих для нього сферах та ситуаціях спілкування. Окрім суто лінгвістичних навичок, мовленнєва компетентність вимагає також володіння соціокультурним реєстром, який визначається як поєднання типових чи специфічних мовленнєвих формул та комунікативних моделей чи структур [1, с. 13]. Таким чином, сучасна концепція навчання іноземних мов характеризується прагненням не лише забезпечити студентів необхідними мовними засобами, а й сформувати певний пізнавальний багаж, який створив би відчуття культурної спільноти з носіями мови.

Відповідно до загальноєвропейської компетентності володіння іноземною мовою, студенти повинні досягти рівня досвідченого користувача (C1 та C2) [9, с. 74]. Однак слід зазначити, що процес оволодіння студентами іноземною мовою як засобом спілкування також повинен набувати професійної спрямованості. Тому, можна визначити практичну мету навчання

студентів, як оволодіння студентами професійно-орієнтованою іншомовною комунікативною компетентністю на рівнях C1 та C2.

Уточнимо, якими вміннями та навичками говоріння повинні володіти студенти на зазначених рівнях [9, с. 76].

Рівень C1.

Діалог: говорити спонтанно і вільно без труднощів відповідно до ситуації спілкування; гнучко та ефективно використовувати мову в соціальному житті та професійній сфері; висловлювати свої думки точно і підтримувати розмову.

Монолог: детально представити комплексний стан речей, пов'язуючи основні моменти висловлювання; особливо точно та детально розкривати певні теми та відповідним чином завершувати висловлювання.

Рівень C2.

Діалог: брати участь у всіх розмовах та дискусіях без особливих труднощів, використовуючи вирази розмовної мови; говорити вільно і точно, використовуючи відтінки значень слів і виразів; переформулювати висловлювання при певних ускладненнях вільно і непомітно для співрозмовника.

Монолог: висвітлювати стан речей вільно і згідно ситуації; будувати висловлювання логічно, чітко і зрозуміло для співрозмовника або аудиторії.

Зауважимо, що уміння і навички говоріння студентів повинні досягати достатньо високого рівня, що надасть їм можливість відчувати себе вільно в автентичному іноземному середовищі.

Початковим фактором реалізації цілей навчання студентів говорінню є формування стійкої позитивної мотивації студентів до навчання як необхідної умови успішного вирішення провідних завдань щодо встановлення професійної орієнтації особистості студента [8, с. 92].

У зв'язку з вищезазначеним виникає необхідність пошуку найефективніших способів формування іншомовних навичок та умінь говоріння студентів. Серед цих шляхів ми визначаємо передусім сучасні

технології навчання. Ми вважаємо, що навчання у співпраці та метод проекту можна віднести до найефективніших шляхів формування умінь і навичок говоріння.

Навчання у співпраці надає кожному можливість здійснювати спілкування на іноземній мові на необхідному рівні шляхом навчання в команді, виконуючи особисте завдання, за умови, що вони працюють у групі за спільним результатом. Навчання у співпраці проводиться в різних формах, наприклад, «Круглий стіл», «Інтерв'ю», «Метод проектів» і т.д [15, с. 4].

Зауважимо, що «круглий стіл» передбачає проведення бесіди, в якій беруть участь усі студенти навчальної групи. Викладач повідомляє конкретну проблему, учасники круглого столу обговорюють її, збирають необхідну інформацію, аналізують, узагальнюють та шукають оптимальні шляхи її вирішення. Завдання кожного студента – зробити власний внесок у вирішення цієї проблеми [25, с. 74].

Наведемо приклади завдань:

1) How many family events have you been to in the past few years? What kinds of events were they? What happened?

2) Is anything make you anxious? How do you cope with stress?

3) Are you in two minds about doing something? What could help you to be less indecisive?

4) When was the last time you were over the moon about something?

5) Have you ever lost face because of something you did? How did you improve the situation? [29].

«Інтерв'ю» як сучасна технологія навчання також може широко застосовуватися на заняттях. Для організації навчання обираються «інтерв'юери» («журналісти») та «відомі особистості». «Інтерв'юери» готують запитання для опитування, а «відомі люди» повинні придумати біографії, творчий шлях, особливості професійної діяльності. Після «співбесіди» учасники повідомляють отриману інформацію [25, с. 76].

Наведемо приклади завдань:

1) Let's imagine the situation that one of you is a journalist and another is a famous person. Be ready to ask a famous person questions about lifestyle, habits and the problem of paparazzi, the problem of living in the public eye.

2) Find a blogger who is popular in our country. What is he talk about? Does he advertise something? Ask him about his tips of being popular.

3) Make a research about the role of websites with advices. Do people usually read such websites? Do the help them to decide problems or not? [29].

Крім того, ефективною технологією є «кейс-метод» – це колективна робота над конкретною ситуацією, яка встановлюється викладачем у письмовій формі [28]. Ця ситуація аналізується студентами; для вирішення проблеми слід запропонувати кілька варіантів. Крім того, дана технологія передбачає колективний пошук найбільш ефективного вирішення проблеми. Робота студентів за кейс-методом організована в кілька етапів, а саме [13, с. 21]:

1) введення в кейс (сприйняття вступного слова викладача, відповіді на питання, уточнення інформації, пошук додаткової інформації);

2) аналіз ситуації (пред'явлення студентами власних варіантів вирішення проблеми в групах, вибір доповідача від групи, виготовлення схем, плакатів, іншого наочного матеріалу);

3) презентація (виступ, аналіз кейса, відповіді на питання, відстоювання власної точки зору, фіксація суті кожного виступу);

4) дискусія (обговорення виступів, визнання кращого рішення кейса);

5) підведення підсумків (слухання заключного слова викладача).

Наступною технологією, ми визначили метод проекту, який набув широкого поширення у практиці викладання у вищій школі. Існує ряд наукових досліджень, які підтвердили ефективність використання цієї технології [26, с. 83], під час якої студенти мають можливість активно взаємодіяти один з одним, здійснювати пошукову діяльність. Метод проектів передбачає створення проектних груп. Проектна робота передбачає навчально-пізнавальні способи і прийоми, які дозволяють вирішити ту чи іншу

проблему в результаті самостійних дій студентів з обов'язковою презентацією результатів цих дій [27]. Вибір тематики проектів може бути різним. В одних випадках викладання визначає тематику з урахуванням навчальної ситуації за предметом, професійними інтересами, а також інтересами і здібностями студентів [23, с. 58]. В інших випадках тематика проектів, особливо призначених для позааудиторної діяльності, може бути запропонована і самими студентами, які природно, орієнтуються на власні інтереси і не тільки пізнавальні, а й творчі.

Таким чином, досягається цілком природна інтеграція знань. Результати проектів повинні бути матеріальними, тобто мають бути представлені будь-яким чином: слайди, відеофільм, колаж, доповідь, розповідь, діалог і т. д. Виходячи з того, що проект – це можливість висловити свої власні ідеї в зручній для студентів творчо продуманій формі; слід зазначити, що умови проведення проекту повинні визначатися особливостями навчання в кожній ланці безперервної освіти, віковими особливостями, мовним досвідом [4, с. 65].

Визначаються такі типи проектів, які використовуються для навчальних цілей [26, с. 84]: 1) виробничі; 2) інформаційно-дослідні; 3) проекти-огляди; 4) організаційно-ігрові проекти.

Діяльність проекту складається з наступних етапів [26, с. 84]:

- 1) вибір проблеми та формулювання конкретної теми проекту;
- 2) визначення груп та ролей учасників;
- 3) збір та обробка інформації;
- 4) презентація готового проекту та підведення підсумків.

Форми кожного етапу та їх зміст залежать від цілей і завдань, з якими стикається викладач. Кожен із етапів такого проекту повинен містити професійно-орієнтовані завдання, що сприяють не тільки підвищенню рівня іншомовної комунікативної компетентності студентів, але й враховують особливості їх майбутньої діяльності [17, с. 18].

Нами був розроблений план-конспект уроку з елементом створення проекту (Додаток А).

Таким чином, вищесказане дозволяє дійти наступного висновку: використання сучасних технологій навчання в оволодінні іноземною мовою сприятиме як покращенню процесу формування вмінь на навичок говоріння студентів, так і набуттю знань та вмінь, які є особисто важливими для кожного з них.

2.2 Шляхи формування умінь і навичок говоріння

Прикладом ефективного використання в роботі сучасних освітніх технологій, є застосування практико-орієнтовного навчання. Практико-орієнтоване навчання дозволяє студентам удосконалювати набуті знання, уміння та навички та використовувати ці знання при вирішенні життєво-важливих завдань і проблем.

У навчанні студентів доцільно використовувати технологію навчання у співпраці. Ця технологія може забезпечити необхідні умови для активізації пізнавальної і мовної діяльності кожного студента групи. Зміст діяльності викладача як суб'єкта управління якістю освіти при цьому буде наступним [24, с. 56]:

- 1) організовує актуалізацію знань і визначає параметри діяльності студентів;
- 2) створює умови для визначення мети навчання студента;
- 3) надає допомогу студентам для досягнення результату діяльності;
- 4) консультиє студента;
- 5) оцінює результат діяльності студента;
- 6) здійснює координацію діяльності і рефлексію студента.

Використання проектної технології також створює позитивну динаміку і спонукає студентів до пошуку. Пошук теоретичного і фактичного матеріалу дає хороший результат у навчанні іноземної мови. Робота над проектом

згуртовує колектив, вчить студентів співпрацювати, допомагаючи один одному.

Під час виконання проектів актуалізуються і розвиваються комунікативні навички та вміння. Проектна діяльність у вузі готує студентів до більш складної дослідницької роботи у подальшій професійній діяльності.

Таким чином, проектна методика не тільки дає можливість студентам більше і глибше вивчити тему, але і значно розширює їх загальний кругозір, удосконалює навички та вміння спілкування, вміння самостійно добувати і відбирати необхідний матеріал, дає можливість розвитку колективної творчості і індивідуальних здібностей кожного студента.

Використання технології «Навчання в співпраці» і методу проектів допомагає студентам об'єктивно оцінювати себе та інших, підвищувати їх статус в колективі і робить їх більш сміливими і впевненими в собі і своїх знаннях, допомагає «слабким» студентам успішніше виконати завдання. Працюючи в групі студенти допомагають один одному, удосконалюють почуття співтовариства. Робота в цьому напрямку і спостереження показали, що групова форма організації навчального процесу має багато переваг і в першу чергу вона сприяє підвищенню мотивації до навчання [5, с. 19].

Представимо хід реалізації проектів для студентів.

Тема «People and Society». Після актуалізації лексико-граматичного матеріалу, виконання завдань в руслі говоріння, читання і аудіювання, студентам пропонувалося виконати проект «The Role of Utopia in the Society and Invention Ideas».

На 1 етапі – мотивація і вибір мети проекту, студенти осмислювали мету проекту – побудувати чітке монологічне висловлювання з опорою на зорову наочність і вербальні опори (ключові слова, питання) в рамках даної тематики. Студенти демонстрували комунікативні вміння мовленнєвої компетентності: в якості опори при породженні власних висловлювань ключові слова, план до тексту стосовно утопічних ідей, прогнозували зміст тексту на основі заголовка, попередньо поставлених питань у виконаних раніше вправах.

На 2 етапі – планування проекту, було обумовлено зміст роботи і характер проекту. Даний проект відноситься до теми «People and Society». Студенти демонстрували спеціальні навчальні дії: знаходили ключові слова і користувалися довідковим матеріалом, планували і здійснювали навчально-дослідну роботу, самостійно працювали в аудиторії і вдома.

На 3 етапі – виконання проекту, студенти демонстрували, комунікативні вміння будувати зв'язне монологічне висловлювання з опорою на зорову наочність і / або вербальні опори (ключові слова, план, питання) в рамках освоєної тематики, описувати події з опорою на зорову наочність і / або вербальну опору (ключові слова, план, питання); описувати картинку / фото з опорою або без опори на ключові слова / план / питання. Торкаючись граматичної сторони мови, відпрацьовували навички розпізнавання і вживання в мові граматичних структур, різних типів пропозицій. Удосконалювали комунікативні вміння в руслі усної відповіді: складали усні висловлювання відповідно до комунікативного завдання.

На 4 етапі – оцінка проекту, студенти спільно з викладачем оцінювали роботи один одного.

Тож, проектна технологія має велику загальноосвітню цінність, оскільки спрямована на удосконалення у студентів комунікативної компетентності у говорінні і здатності самостійно діяти в соціальних ситуаціях, на розвиток почуття відповідального ставлення за кінцевий результат, вміння публічно виступити і аргументовано проводити презентацію даного результату.

Використовуючи на заняттях зі студентами метод проекту, вони активно і захоплено працюють. Під час роботи, студенти охоче вступають в діалог, психологічний дискомфорт, викликаний хвилюванням говорити на іноземній мові, відступає перед зацікавленістю і бажанням поділитися продуктом своєї роботи. Ці умови забезпечують удосконалення комунікативної компетентності у говорінні [18, с. 54].

Завдяки заняттям, організованим за технологією «Навчання у співпраці», студенти більш активно висловлюють свої позиції. Завдяки

колективній навчальній діяльності в групах, вони можуть активно вивчати, трансформувати і модифікувати навчальний матеріал в різних ситуаціях спілкування, що створюються викладачем. У ході активного співробітництва та ефективного управління викладача, швидкість і інтенсивність удосконалення мовленнєвого досвіду зростає, і студенти впевненіші в собі і з найменшою кількістю помилок виконують мовні дії, що свідчить про позитивний досвід формування комунікативної компетентності в говорінні.

ВИСНОВКИ

У бакалаврській роботі здійснено розробка методики формування умінь і навичок говоріння.

Аналізуючи стандарти вищої освіти лінгвістичного напрямку можна прийти до висновку, що одним з провідних аспектів професійної підготовки бакалаврів є комунікативна компетенція. Студент повинен вірно і правильно здійснювати пошуки і бути здатним грамотно обробляти первинну інформацію, готувати реферати, повідомлення, і доповіді для виступів на наукових конференціях, розширюючи та збагачуючи свій соціально-лінгвістичний досвід, який є основою його майбутньої професійної діяльності.

У наукових словниках комунікативна компетентність визначається як здатність вирішувати засобами іноземної мови актуальні для студентів завдання спілкування в побутовому, навчальному, виробничому та культурному житті; вміння студентами користуватися фактами мови і мовлення для реалізації цілей спілкування; здатність реалізовувати лінгвістичну компетенцію в різних умовах спілкування; студент володіє комунікативною компетентністю, якщо він в умовах прямого або опосередкованого контакту успішно вирішує завдання взаєморозуміння і взаємодії з носіями мови, що вивчається відповідно до норм і традицій культури даної мови.

Нами було визначено, що врахування психологічних особливостей студентів важливе для ефективного формування комунікативних умінь та навичок.

Відповідно до загальноєвропейської компетентності володіння іноземною мовою, студенти повинні досягти рівня досвідченого користувача (C1 та C2). Процес оволодіння студентами іноземною мовою як засобом спілкування також повинен набувати професійної спрямованості. Тому, можна визначити практичну мету навчання студентів, як оволодіння

студентами професійно-орієнтованою іншомовною комунікативною компетентністю на рівнях C1 та C2.

Нами було визначено, що навчання у співпраці та метод проекту можна віднести до найефективніших шляхів формування умінь і навичок говоріння.

Навчання у співпраці надає кожному можливість здійснювати спілкування на іноземній мові на необхідному рівні шляхом навчання в команді, виконуючи особисте завдання, за умови, що вони працюють у групі за спільним результатом. Навчання у співпраці проводиться в різних формах, наприклад, «Круглий стіл», «Інтерв'ю», «Метод проектів» і т.д.

Отже, використовуючи на заняттях зі студентами метод проекту, вони активно і захоплено працюють. Під час роботи, студенти охоче вступають в діалог, психологічний дискомфорт, викликаний хвилюванням говорити на іноземній мові, відступає перед зацікавленістю і бажанням поділитися продуктом своєї роботи. Завдяки колективній навчальній діяльності в групах, вони можуть активно вивчати, трансформувати і модифікувати навчальний матеріал в різних ситуаціях спілкування, що створюються викладачем. У ході активного співробітництва та ефективного управління викладача, швидкість і інтенсивність удосконалення мовленнєвого досвіду зростає, і студенти впевненіші в собі і з найменшою кількістю помилок виконують мовні дії, що свідчить про позитивний досвід формування комунікативної компетентності в говорінні. Ці умови забезпечують удосконалення комунікативної компетентності у говорінні.

АНОТАЦІЯ

бакалаврської роботи студента

(П.І.Б. студента)

групи _____

(абревіатура групи)

Тема: *Етапи роботи по формуванню умінь та навичок говоріння.*

Робота присвячена дослідженню багатогранності і різноманітності досліджень, які присвячені формуванню різних компетентностей, не вирішують питання формування комунікативної компетентності на заняттях з іноземної мови через відсутність достатньої усної практики говоріння кожного студента на занятті, можливості в створенні реальних ситуацій використання вивченого мовного матеріалу для вирішення конкретних завдань.

Було виокремлені основні методики та шляхи реалізації по формуванню умінь та навичок говоріння, які безпосередньо впливають на формування комунікативної компетентності студента.

За результатами роботи було зроблено висновки та практично представлені ефективні форми роботи та засоби для реалізації формування умінь та навичок говоріння.

Мета: розробка методики формування умінь і навичок говоріння.

Теоретичне значення: полягає у систематизації теоретичних передумов дослідження процесу формування умінь та навичок говоріння.

Ключові слова: Формування умінь, мовний матеріал, творча здатність, комунікативна компетентність, мовленнєва діяльність, засоби навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білоніжко Н. Є. Стратегії старшокласника як суб'єкта навчальної діяльності /Н. Є. Білоніжко// Іноземні мови.– 2011. – № 4. – С. 13-17.
2. Бухлова Н.В. Як навчити учня вчитися: поради та рекомендації / Н.В. Бухлова. – Київ: Шкільний світ, 2007. – 128 с.
3. Вєтохов О. В. Основні етапи, напрямки і способи надання психологічної допомоги учням (на матеріалі навчання іноземної мови)/О. В. Вєтохов// Педагогіка і психологія. – 2004. – №2. – С. 62-70.
4. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник / І. М. Дичківська. – Київ: Академвидав, 2004. – 351 с.
5. Корнєва Л. П. Застосування методу проектів на уроках англійської мови /Л. П Корнєва //.– ИЯШ. – 2006. – № 5. – С. 19-22.
6. Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів: навчально-методичний посібник / В. Г. Редько, Т. К. Полонська, Н. П. Басай [та ін.] ; за наук. ред. В. Г. Редька. – Київ: Педагогічна думка, 2013. – 360 с.
7. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика :підручник для студ./ під ред. С. Ю. Ніколаєвої.– Київ: Ленвіт, 2013. – 590 с.
8. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах : підручник / Л. С. Панова, І. Б. Андрійко, С. В. Тезікова та ін. – Київ: ВЦ «Академія», 2010. – 328 с.
9. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: Курс лекцій: навч.-метод. посібник для студ. мовних спец, осв.-кваліф. рівня «магістр»/ Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. / За ред. С.Ю. Ніколаєвої. – Київ: Ленвіт, 2011. – 334 с

10. Ніколаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. Вид. 2-ге, випр. і перероб. / Кол. авторів під керів. С.Ю. Ніколаєвої. – Київ: Ленвіт, 2002. – 328 с.
11. Пехота О. М. Освітні технології: навч.-метод. посібник / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.: за заг. ред. О. М. Пехоти. – Київ: А. С. К., 2001. – 256 с.
12. Попіль І. Ф. Шляхи підвищення ефективності та якості уроку англійської мови / І.Ф. Попіль.// – Київ, Генеза, 2009.
13. Стеців Л. І. Реалізуємо метод проектів / Л. І. Стеців // Директор школи. – 2005. – № 40(376). – 40 с.
14. Трубочова С. Роль методів самостійного набуття знань в організації пізнавальної діяльності учні /С. Трубочова// – Рідна школа, 2001. – № 1.
15. Устименко О. М. Навчання іншомовного монологічного мовлення в аспекті компетентнісного підходу /О. М. Устименко// Іноземні мови. – 2013. – № 1. – С. 3-9.
16. Фіцула М. М. Педагогіка: Навч. посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / М. М. Фіцула. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. – 232 с.
17. Шерстюк О.М. Навчання монологу-роздуму на основі спеціальних засобів для самостійної роботи учнів старших класів /О. М. Шерстюк// Іноземні мови. – 1999. – №2. – С. 18-23.
18. A Common European Framework of Reference for Languages Learning, Teaching, Assessment. – Strasbourg, 2001. – 264 с.
19. Breen M. P. Authenticity in the Language Classroom /M. P. Breen// Applied Linguistics, 2005. – 175 p.
20. Brown H. D. Principles of Language Learning and Teaching./H. D. Brown – New Jersey: Prentice Hall, 2015. – 285 p.

21. Gebhard J. G. Teaching English as a Foreign Language: A Teacher Self Development and Methodology Guide. /J. G. Gebhard//The University of Michigan Press, 1996. –194 p.
22. Harmer J. How to Teach English. /J. Harmer// New Edition. Longman, 2007. – 288 p.
23. Harmer J. The practice of English language teaching 4th edition /J. Harmer// Harlow UK: Pearson Longman, 2007.
24. Hemei J. Teaching with video in an English Class./J. Hemei// Journal of English Teaching Forum, October, 2011.
25. Lier L. V. The Classroom and the Language Learner. /L. V. Lier// N.Y: Longman, 1998. – 262 p.
26. Woodward T. Planning Lessons and Courses: Designing Sequences of Work for the Language Classroom. /T. Woodward// Cambridge, University Press, 2001. – 266 p.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

27. Lexico.com: English Dictionary, Thesaurus, & Grammar Help [Electronic resource] – Access mode: <https://www.lexico.com/>
28. Oxford Learner's Dictionaries [Electronic resource] – Access mode: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

29. Solutions. Upper-Intermediate. Student's Book. Workbook. /Tim Falla, Paul A. Davies., 2017 – 144p.

ДОДАТКИ

Додаток А

План конспект для студентів

Lesson. You are what you eat

Тип уроку. Практика у спілкуванні.

Цілі

Практичні – головна: удосконалювати уміння говоріння: монолог-розповідь;

допоміжні: удосконалювати уміння вибіркового аудіювання, активізувати вживання в мовленні тематичної лексики.

Виховна: виховувати культуру спілкування та колективну співпрацю.

Розвиваюча: розвивати логічне мислення, мовну догадку, пам'ять та ерудицію студентів.

Освітня: розширити світогляд студентів та їх знання про значення здорової та нездорової їжі в нашому житті.

Обладнання: відеоматеріал «The Science of Addictive Food», картки, ілюстративний матеріал, роздатковий матеріал для проекту.

Хід уроку

Етап. Мета. Прийом	Зміст роботи
<p><u>Початок уроку</u> Етап 1. Організаційний момент Мета. Залучити студентів до роботи Прийом. Привітання та бесіда зі студентами.</p> <p>Етап 2. Фонетична зарядка. Прийом1 Слухання та повторення прислів'я за вчителем.</p> <p>Прийом 2 Відповідь на запитання.</p>	<p>T. Good Morning, students! I hope you are fine today and you will be active, energetic and creative at the lesson. So it is high time to start.</p> <p>T. Look at the blackboard. You can see the proverb. Listen to me and repeat after me. “Your diet is a bank account. Good food choices are good investments.</p>

<p>Етап 3. Введення в іншомовну атмосферу. Приєм Робота в режимі «студент-група»</p> <p><u>Основна частина уроку</u> Етап 4. Оголошення теми та мети уроку Мета. Створити у студентів установку на сприймання матеріалу</p> <p>Етап 5. Підготовка до аудіювання тексту. Створення установки студентів на вилучення конкретної інформації. Приєм. Опис картинки студентами та відповіді на запитання.</p>	<p>T. Do you understand the meaning of this proverb? Who can say me in his own words?</p> <p>T. And now I will give you cards with the information. Here are some common ideas about food. You should read these statements successively and say do you agree or disagree to them.</p> <p>Here are some common ideas about food:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Eating carrots is good for your eyes. 2.Fast food helps you to keep fit. 3.Fish is good for the brain. 4.The food contains a lot of fat, salt and sugar is unhealthy. 5.A hot milk helps you to fall asleep. 6.A cup of strong tea revives you. <p>T. To be happy means to be healthy. Good health is a great gift. To be healthy is the most important thing in the world, but unfortunately “Health is not valued till illness comes”, as the English proverb says. Each person is a creator of a temple called human body. If you want to be healthy, you should not only go in for sport, you should follow the food you eat. So the theme of our lesson is “Healthy Food”</p> <p>T. Look very attentively at this picture. Do you know what it is? Yes, you are right. It is fast food. Fast food is food that is calorie-dense and nutrient poor. The number of people that eat this food has risen drastically This trend has occurred concurrently with rising epidemics of numerous chronic diseases and accounts for a long list of reasons why eating junk food is bad. So tell me please what can cause eating junk food? I will begin.</p>
---	---

Етап 6. Аудіювання тексту з метою вилучення конкретної інформації

Мета. Удосконалити вміння студентів сприймати на слух відеоматеріал

Приєм. Активне слухання та вилучення головної ідеї з прослуханого тексту.

Етап 7 Контроль розуміння прослуханого тексту.

Приєм Відповідь на запитання.

Етап 8 Поєднати МЗ в понадфразову єдність

Приєм Доповнення речень.

Junk food plays a major role in the obesity epidemic.

S1...

S2...

T. Now we will watch an interesting video and you will learn more information about fast food. Listen to it very attentively. What is the main idea of the video? What information was new for you?

The Science of Addictive Food

<https://www.youtube.com/watch?v=4cpdb78pWl4>

T. So I hope you have learnt a lot of information about addictive food. Tell me please about the bad side of addictive food on our health successively.

T. Now students, I will give you cards with sentences. You should complete these sentences.

Complete the sentences:

1. It is important to eat lunch earlier, because...
2. Eating just three meals a day makes...
3. When you finish work and your body is at its peak is...
4. There are certain foods and spices that will actually help your body to...

<p>Етап 9 Висловлення на понадфразовом рівні з опорою Прийом Послідовні висловлювання учнів.</p> <p>Етап 10. Складання власного висловлювання Мета Удосконалювати вміння учнів в говорінні використовуючи лексику з теми. Прийом. Проект “Our Restaurant”. Робота в групах.</p> <p><u>Заключна частина уроку</u> Етап 11. Домашнє завдання</p> <p>Етап 12. Підсумки роботи, оцінювання студентів</p>	<p>5. If you have troubles getting off to sleep...</p> <p>T. Tell me please the secrets of burning fat all day long. Have you ever stick to these ways of keeping yourself in good form? I will give you cards with key words, use them.</p> <p>Key words: Daily diet, morning workout, make a schedule, three meals a day, the secret of burning fat, regular intervals, to satisfy your hunger, flexible, nervous system, to burn more calories, natural and low-fat drinks</p> <p>T. We need two big groups. You will make your own restaurant. You will make the restaurant using only healthy food for the perfect fat-burning day. You should think of the name, the slogan and the menu. And then present the project to your groupmates. I will give you sheets of paper.</p> <p>T. At home you should make a monologue “My view on a healthy food”</p> <p>T. Today you’ve learnt a lot of information about healthy food and fast food. You worked hard and were very active. See you next time. Goodbye.</p>
--	---